

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
208 259 192 Kč

Celková výše podpory
208 259 192 Kč

▶ SLEPÁ ODSTAVENÁ RAMENA ŘEKY MORAVY ZNOVU OŽÍVAJÍ

Projekt unikátního oživení slepých ramen řeky Moravy ve Starém Městě u Uherského Hradiště bude významným přínosem pro současné i budoucí obyvatele města. **Poskytne jim totiž atraktivní odpočinkovou lokalitu v podobě nádherné zachráněné přírody.**

Řeku Moravu pojmenovali již staří Keltové. Nazývali ji Mor Ava – Veliká řeka. A skutečně, protéká celou moravskou zemí, od Králického Sněžníku na severu až po Břeclav na jihu. Její tok se ale během posledních dvou staletí poměrně výrazně změnil.

Od roku 1818 byl kvůli lepšímu splavení na mnoha místech napřímen prokopáním a zahrazením původních meandrů, z nichž některé byly vysušeny. Většina slepých ramen řeky, kterých se v jejím povodí nachází ke dvěma stovkám, ale zůstala i po regulaci v původním stavu a z okolní zemědělské krajiny se na jejich břehy stáhly mnohé druhy dnes vzácných a ohrožených živočichů.

Poslední větší regulace řeky Moravy na jejím spodním toku poblíž soutoku s Dyjí proběhla v roce 1982. Tehdejší zásah sice zvýšil ochranu proti povodním a umožnil větší využití vody pro vodárenské a zemědělské účely, ale naprosto změnil vodní režim krajiny a došlo k hrozivému poklesu spodní vody. Poté se od dalšího napřimování řeky upustilo. Slepá ramena obklopená mokřady a zbytky původního lužního lesa se stala malými přírodními ráji. Ne všechna ale měla takové štěstí a na záchranu některých z nich vznikl ve Starém Městě u Uherského Hradiště projekt nazvaný Obnova ekosystému odstavených ramen řeky Moravy.

Slepá ramena chtělo už před lety zachránit město

Prvotní myšlenka projektu je staršího data. Vznikl zhruba před deseti lety pod taktovkou radnice Starého Města u Uherského Hradiště spoluprací oborových odborníků, průzkumu veřejnosti, zahrádkářů, rybářů, myslivců, Povodí Moravy, zástupců Městského úřadu Staré Město, odborníků z životního prostředí, ekologie, spolků a dalších. Město tehdy nechalo zpracovat projektovou dokumentaci, ale s žádostí o financování projektu z dotace OPŽP neuspělo. Situace vedla k založení neziskové organizace Slepá ramena, pro kterou byl rozpracovaný projekt výzvou, jíž se rádi ujali. „Popudem ke vzniku tohoto projektu byly – tehdy stejně jako nyní – zájem a aktivita místních občanů, kteří žijí v bezprostřední blízkosti slepých

ramen Moravy,“ říká její ředitel Radek Fojtík. Po dohodě s představiteli města projekt převzali včetně vzniklé dokumentace. „Inženýrská činnost již byla propadlá, tak jsme vše oživilí a úspěšně podali novou žádost. Chceme dokončit myšlenku města a upravit, respektive revitalizovat celé slepé rameno řeky,“ vysvětluje.

Projekt chce uvést slepá ramena do původního stavu

Cílem projektu, jehož realizace se rozběhla před dvěma roky a podle původního plánu měl trvat až do konce roku 2023, je propojení vybraných odstavených ramen s řekou Moravou, vytvoření přirozeného přechodu pro ryby, odstranění sedimentů z ramen i nepůvodních dřevin na březích a jejich náhrada původními druhy a v konečném důsledku zvýšení ekologické stability území.

Hlavním cílem projektu je obnovení funkčnosti ramen řeky Moravy – Čertáku, Vytráveného, Zasypaného a Přední i Zadní Morávky –, která jsou důležitou součástí nadregionálního biokoridoru. Zejména obnova propojení s řekou Moravou je z hlediska ochrany přírody zcela zásadní.

Slepá ramena řeky obklopená mokřady a zbytky původního lužního lesa jsou v současnosti prohlášena za přírodní rezervace či přírodní památky.

V současné době je hlavní tok řeky Moravy regulován a upravená nyní koryta řeky Moravy je podle Radka Fojtíka udržováno v poměrně biologicky sterilním stavu. „Dochází tak k základnímu střetu zájmů mezi požadovanými biologickými funkcemi toku a zájmy hospodářskými. Tím, že koryto bylo udržováno v pravidelném dvojitým lichoběžníkovém průřezu s vysvahovanými břehy a břehová zelen v korytě a jiné překážky byly odstraňovány, docházelo k umělé vytvořené situaci, že byla vodou zásobena jen malá část spodního svahu těsně nad hladinou, zatímco břehy svahu byly velmi suché,“ popisuje Radek Fojtík, jak to ve slepých ramenech Moravy vypadalo před započítím projektu. Z těchto důvodů podle jeho slov takto regulovaný tok plní svou funkci jen částečně. „Schází zde přirozené prostředí pro přežívání řady organismů,“ popisuje dále. Má na mysli například podemílané břehy s úkryty v kořenech pro množství živočichů, bahnité náplavy, mělké vody pro vodní rostliny a rákosí pro vodní ptactvo. „Břehy bez vegetace jsou třeba naprosto nevhodné pro

hnízdění,“ podotýká a připomíná, že do značné míry lze lokalitu pro přirozený vývoj, chybějící v hlavním toku Moravy, nalézt v jejích takzvaných mrtvých, odstavených říčních ramenech. „A s touto myšlenkou jsme do tohoto záměru šli,“ říká. Záměrem bylo oživit tato takzvaná mrtvá ramena a vrátit život do celého území. „V době před projektem byla odstavená ramena odsouzena k postupnému zarůstání, zanášení a zániku. Chyběla tu přirozená spojitost s hlavním tokem řeky Moravy,“ objasňuje, co by se stalo, kdyby se mrtvá ramena nechala napospas svému osudu.

Ramena se navrátí k životu v několika krocích

Realizovaný projekt Obnova ekosystému odstavených ramen řeky Moravy se takovému scénáři snaží svým zásahem zabránit. O co konkrétně se tedy projekt postará?

„Slepá ramena Vytrávené a Zasypané je nutné vyčistit, neboť jsou zanesená kaly z místního cukrovaru a směsným stavebním materiálem ještě z dob minulého režimu, kdy se ▶

SLEPÁ RAMENA MORAVY BUDOU ATRAKTIVNÍ PŘÍRODNÍ LOKALITOU PRO VŠECHNY

Hnijící kal na dně vodních ploch, okolí zarostlé křovinami, poházené PET lahve na březích – tak vypadala slepá ramena Čerták, Vytrávené, Přední a Zadní Morávka v době před zahájením realizačních prací projektu Obnova ekosystému odstavených ramen řeky Moravy. Nyní se situace každým dnem radikálně mění.

„Sediment, který leží na dně, bude vytěžen. Usazuje se tam, protože voda rameny neproudí,“ vysvětloval tehdejší staroměstský starosta Josef Bazala předtím, než práce na projektu započaly. „Ramena Čerták a Vytrávené budou při akci propojena a stanou se průtočnými, avšak regulovaně, a to kvůli zachování životních podmínek chráněného rybního druhu hořavky duhové.“

„Z území dohromady vytěžíme 66 tisíc kubíků sedimentu a zeminy,“ odhaduje Radek Fojtík. Většina vytěžených nánosů skončí na pozemku města mezi Zadní a Přední Morávkou u Kunovského jezu, kde budou následně vysazeny stromy. Město iniciativu projektu už od počátku vítá – i na radnici jsou si vědomi nedobrého stavu slepých ramen. Jejich revitalizaci se zabývali už od roku 2002, ale z realizace nakonec sešlo kvůli vysoké spoluúčasti města. Současný projekt získáním sto procentní dotace z OPŽP všechna finanční úskalí obnovy ramen vyřešil.

Rybáře nepochybně potěší i vybudování rybního přechodu, který vodním živočichům usnadní migraci. Rybám v ní totiž donedávna překážel jez. „Některé druhy si našly cestu přes plavební komoru, přechod jim ale výrazně pomůže,“ rozhodl situaci předseda staroměstských rybářů Jiří Horský. Rybní přechod popsal jako kanálek, kterým ryby proti proudu doslova „přecházejí“. Bude to první rybní přechod na Uherskohradištsku.

Pročišťování slepých ramen pomůže udržet specifický ráz okolní krajiny. „Bez tohoto projektu se mohlo jednoduše stát, že by příští generace byly svědkem zániku slepých ramen – ta by se prostě zanesla a zmizela. Zanesením dna dochází k hnilobným procesům a odstranění tohoto nežádoucího jevu přinese kvalitnější život rybám i ostatním živočichům. Projekt proto hodnotím jako velmi prospěšný,“ oceňuje náročný počin Jiří Horský.

Změny se budou zamlouvat i lidem, kteří ve volném čase rádi vyrazí na procházku. Břehové úpravy totiž počítají s umístěním laviček, chodníků, pěšin a dalšího mobiliáře, výsadbou zeleně a naopak odstraněním náletových křovisek. „Vzniknou tak celé parky,“ sliboval už bývalý starosta Josef Bazala. Obyvatelé Starého Města se tak mají opravdu na co těšit. ●

na ekologii ještě příliš nedbalo,“ vypočítává Radek Fojtík. „Je nutné vykácení stávající agresivní zeleně a odtěžení značné části násypů, vytvoření umělých valů a postupné navození přirozených podmínek,“ pokračuje.

Rekonstrukce břehových porostů je podle jeho slov jednou z významných akcí probíhajícího projektu. „Agresivní stromová zeleně především javoru jasanolistého a akátu bude nahrazena výsadbou

původních dřevin,“ říká. Podle etap projektu je v předem schváleném plánu vysadit přibližně 36 tisíc stromů a keřů přirozených porostů jako například duby, jilmy, habry, lípy, topoly, vrby, brsleny, svídy, kaliny a keřové vrby. „Výsadba bude provedena citlivě a účelně tak, aby zapadla do přirozeného prostředí a byla v souladu s projektem i právoplatnými povoleními,“ připomíná Radek Fojtík.

Propojení s řekou Moravou umožní nadjezd a podjezd Kunovského jezu. „V rámci revitalizace bude tedy obnoven vtokový objekt do odstaveného ramene Čerták a v podjezí výtokový objekt z ramene Vytrávené,“ popisuje. Nejedná se ale podle něho o plné propojení s řekou, spíše o dostatečné dotování systémem vodou a přispění k rozvoji fauny v daném prostředí tím, že se slepá ramena zprůtoční. „Jákmile ramena propojíme s řekou, začne jimi protékat voda, čímž se výrazně zlepší jejich stav a zároveň otevřeme cestu i rybám a dalším živočichům. Ale nepůjde o žádný velký průtok, počítáme s půl kubíkem za sekundu, při stoupání Moravy pak maximálně se dvěma kubíky.“ V lokalitě tak vzniknou tůně plné zvláště chráněných živočichů a ryb. „Mělké vodstvo a úprava břehů bude ideální pro vodní ptactvo a chráněné druhy živočichů, které by jinak vyhynuly,“ nepochybuje Radek Fojtík.

Dalším velkým přínosem jak pro místní obyvatele, tak pro celý ekosystém bude ne-

Ambiciózní a finančně nákladný projekt hodlá také vytvořit další biotopy v okolí, které obohatí celou řešenou lokalitu. Celkově bude revitalizováno 3542 metrů toku, přičemž se jedná o 26,433 hektaru stanovišť.

pochybně zvýšení hladiny spodní vody. „Tó je samozřejmě další pozitivum, zvláště v dnešní době, kdy celý svět bojuje se suchem,“ míní. „Propojením ramen Zасыпанé a Přední Morávka docílíme toho, že celá oblast bude přiměřeně zásobena vodou a nebude tu docházet k vysychání a přeměně celého vodního prostředí. Chtěli bychom tak vytvořit unikátní ekologické oživení mrtvých ramen, které bude přínosem pro přírodu a tím i pro současné a budoucí obyvatele Starého Města,“ říká Radek Fojtík, ředitel neziskové organizace Slepá ramena, která si projekt Obnova ekosystému odstavených ramen řeky Moravy vzala na starosti.

Projektu se daří. „Realizace stavby probíhá díky maximálnímu nasazení techniky a personálního obsazení nad očekávání rychle. Původní harmonogram projektu byl stanoven do konce roku 2023 a podle dosavadního plynulého chodu stavby budeme letos dokončovat,“ říká Radek Fojtík. ●

PROJEKT SE SETKAL S VELKÝM ZÁJMEM VEŘEJNOSTI, NE VŽDY BYL ALE POZITIVNÍ

Projekt Obnova ekosystému odstavených ramen řeky Moravy probíhá pod přísným dohledem investorů, médií i veřejnosti. Často bývá terčem kritiky obyvatel, kteří jen těžko přijímají hromadné kácení stromů nebo betonové konstrukce u Kunovského jezu. Nezisková organizace Slepá ramena, která celý projekt zajišťuje, i staroměstská radnice neúnavně uvádějí fakta na jeho obranu. Projekt podle nich zadrží vodu v krajině a oživí umírající lokalitu.

„Revitalizaci odstavených ramen jsme připravovali více než čtrnáct let. Jedná se o velmi dobrý záměr, který zadrží vodu v krajině a postupně oživí umírající lokalitu, která poslouží širokému okolí a hlavně občanům města,“ uvádí Josef Bazala.

Lidem je trnem v oku kácení stromů i čistící práce na jednotlivých ramenech. Odpověď ze strany investora i města je jednoznačná: Kdyby sedimenty nezmizely, nedojde k propojení zásobením vodou z řeky Moravy a slepá ramena by zcela vyschla. Vykácené nepůvodní dřeviny pak budou nahrazeny vysazením původních druhů.

A betonové konstrukce u Kunovského jezu? „Obnovujeme vtokový objekt do Čertáku, který se postará o zásobování všech vzájemně propojených slepých ramen vodou z řeky Moravy. Výtok zpět do řeky bude pod jezem z Vytráveného, čímž zajistíme cirkulaci a průtok vody,“ zdůrazňuje Radek Fojtík. Slepá ramena se tak zároveň stanou přirozenou zásobárnou vody, která momentálně korytem řeky jen proteče. ●

ECHO

V Táboře mají další elektromobil

Město Tábor zakoupilo již třetí vozidlo na čistě elektrický pohon. Vozidlo bude využíváno k pracovním cestám pracovníků živnostenského odboru. Obec tak doplnila vozový park o další vozidlo s ekologickým provozem. Výkon vozidla je 61 kW a dojezd až 253 kilometrů na jedno nabití. Náklady na dobítí se pohybují okolo 0,50 koruny na kilometr. Nákup vozu byl podpořen z Národního programu Životní prostředí.

Petrovice rozdělí zahradní kompostéry

V Petrovích na Karvinsku už dříve registrovali zájem občanů o zahradní kompostéry pro domácnosti na území obce. O pořízení kompostérů byl velký zájem, proto ihned po vyhlášení výzvy Ministerstva životního prostředí k podávání žádostí o poskytnutí podpory v rámci Operačního programu Životní prostředí obec žádost podala. V dubnu Petrovice převzaly čtyři sta kompostérů o objemu 1 100 litrů. Následně je přidělil občanům, kteří o ně projeví zájem již dříve, je ale pravděpodobné, že se dostanou i k dalším občanům.

Zlín plánuje na podzim výsadbu alejových stromů

Sto dvacet kusů alejových stromů bude na podzim tohoto roku vysazeno na veřejných plochách ve Zlíně. Město uspělo s žádostí o podporu z Operačního programu Životní prostředí. Alejové stromy budou vysazeny v lokalitách jako například Centrální park Jižní Svahy, Podlesí, Křiby, ul. Okružní, sídliště Kúty, Bartoškova čtvrť, přírodní louky Boněčko nebo Malenovice. Odbor městské zeleně tak navázal na starší dotační titul v předchozích letech, kdy bylo ošetřeno 3 847 vzrostlých a vysazeno 1 262 mladých stromů. Podle projektu budou náklady ve výši zhruba jednoho milionu korun, dotace pak ve výši 60 procent.